

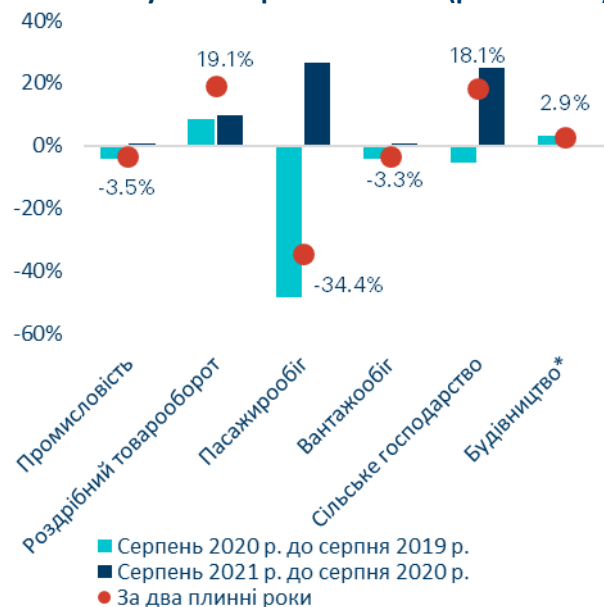
Огляд економічної активності

Після тривалих слабких результатів економіка поживляється завдяки рекордному врожаю та прискоренню дорожнього будівництва. Однак криза в промисловості зберігається.

У 2021 році ціни на основні експортні товари України – метали та зернові – значно перевищили очікування. Всупереч цьому, реальні показники росту економіки виявилися слабшими від передбачуваних, оскільки і в металургії, і в аграріїв був обмежений потенціал, щоб задовольнити зростаючий зовнішній попит. Крім того, на фоні підйому цін на енергетичні товари виросла затратна складова вітчизняних підприємств. Однак з середини року все більшу підтримку економіці надає рослинництво завдяки рекордному врожаю і програма “Великого будівництва” – її реалізація знову набуває значних масштабів.

Автор: Ігор Дейсан. Редактор: Юрій Шоломицький

Рис. 1. Випуск секторів економіки (річна зміна)

*відповідні порівняння для липня 2021 р. (останні наявні дані)

Рис. 2. Промисловий випуск

■ - ■ индекс промышленного производства (01.2018=100)

*всі дані на графіку сезонно скориговані

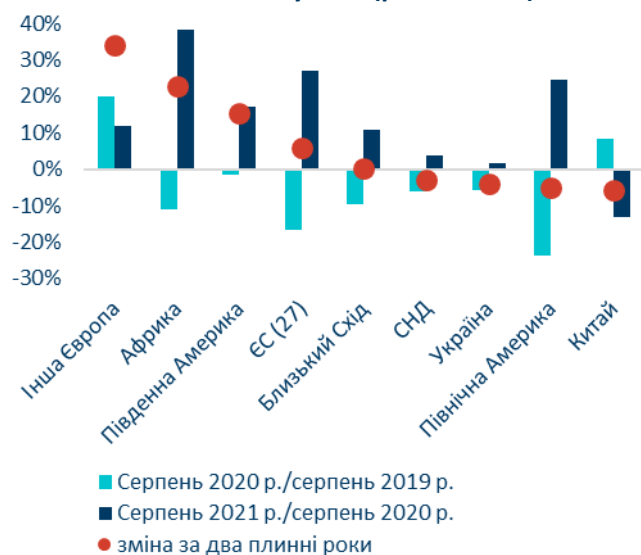
У серпні зберігалось сприятливе середовище для розвитку вітчизняної економіки – всі регіони України залишалися класифіковані “зеленою” зоною, світові ціни на зернові та метали перебували поблизу багаторічних максимумів, погодні умови не перешкождали успішній збиральній кампанії, а учасники економіки поліпшили очікування, що фіксували опитування НБУ.

Однак, як і раніше в цьому році, реальні показники економіки (скориговані на інфляцію) залишаються куди менш втішними, ніж номінальні. Зокрема, обсяги промислового виробництва в серпні були практично такими самими, як і рік тому. При цьому, майже всі галузі промисловості скоротили випуск порівняно з 2019 (докризовим) роком, за винятком тих, які пов’язані з дорожнім будівництвом.

У кризовому стані залишаються виробники продукції інвестиційного призначення (їх випуск був на 23.1% меншим порівняно з аналогічним місяцем докризового року) через пригнічений інвестиційний попит в Україні. Нагадаємо, що за підсумком першого півріччя машинобудівні галузі були серед виняткової кількості галузей, які все ще не повернулися до номінальних показників прибутковості, набутих до кризи.

Виплавка сталі в Україні зросла лише на 1.7% у річному вимірі, тоді як зовнішні ціни на сталь виросли майже наполовину. При цьому, виробництво сталі все ще на 4.1% відстає від показника дворічної давнини. Така ж ситуація характерна для деяких інших країн-ключових виробників сталі (див. рис. 3). Проте, наприклад, в Китаї та Росії скорочення металургійної виплавки могло пояснюватися заходами урядів – у випадку Китаю було скасовано повернення ПДВ експортерам металургійної продукції та приведено до нуля мита на імпорту сталеварної сировини; у випадку Росії було встановлено мита на експорт металів.

Рис. 3. Виплавка сталі у світі (річна зміна)*

*дані World Steel Association

Рис. 4. Індекс будівельної активності

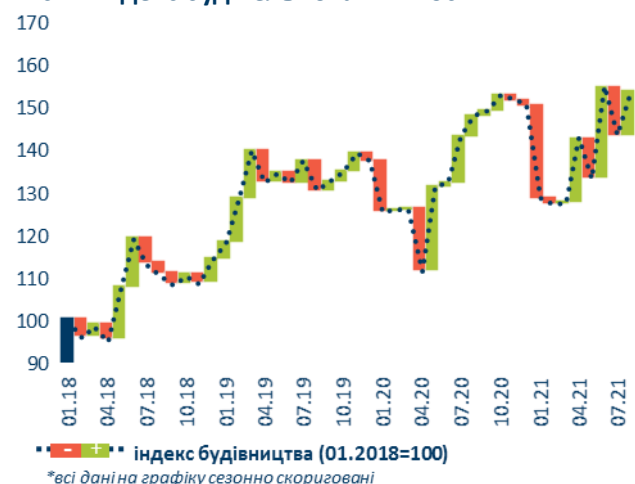
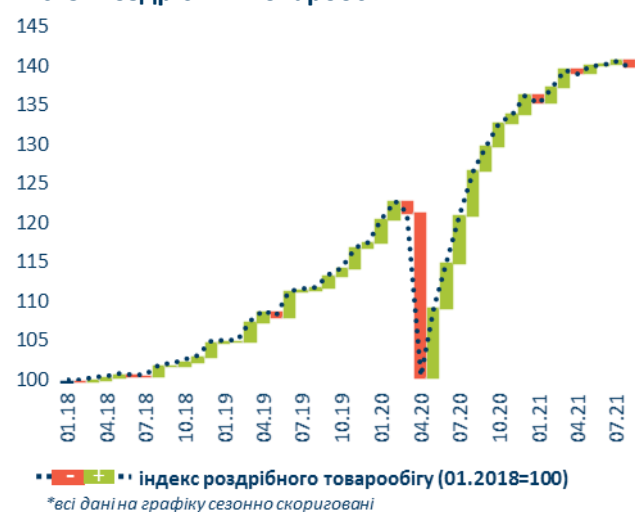

Рис. 5. Роздрібний товарообіг

В Україні жодних адміністративних обмежень для металургів не було, а програма “Великого будівництва” навіть стимулювала внутрішній попит. Отже, спад у металургійній галузі пояснюється низьким зовнішнім попитом на українську металеву продукцію.

Так чи інакше, металургійний випуск в світі мав невисоку позитивну еластичність до зростання експортних цін. Це може пояснюватися природою подорожчання металів цього року – надмірний попит на високоякісну сталь на фоні дефіциту пропозиції.

Цього року бюджетом були заплановані чергові масштабні фінансування в рамках програми “Велике будівництво”. Попри значне зростання собівартості виробництва (подорожчання нафтопродуктів, кар’єрної продукції, оплати праці тощо), Уряду вдалося поступово повернути обсяги ремонтів доріг до минулорічного рівня. Зокрема, у серпні будівництво інженерних споруд (у т.ч. дорожніх) вже зросло в річному вимірі на 5.5%.

Житлове будівництво в серпні перевищувало минулорічний рівень на 28.1% і вже було на 17.0% вищим, ніж у докризовому (2019) році.

Роздрібний товарообіг у серпні знизився на 0.6% порівняно з попереднім місяцем (див. рис. 5, сезонно скориговано). Протягом останніх місяців внутрішній споживчий попит населення поступово втрачає імпульс до зростання, оскільки на фоні прискореної інфляції сповільнюються темпи зростання реальних заробітних плат (у липні - до 11.3% у річному вимірі). Крім того, в останні місяці відновлювався зовнішній туризм, що перерозподіляло витрати на зовнішні споживчі напрямки. Частіший відпочинок за кордоном підтверджувався динамікою авіаційного пасажирообігу – він був на половину вищим, ніж рік тому, проте все ще на третину нижчим докризового.

В цілому пасажирообіг теж поступово відновлюється (див. рис. 6) – у серпні він став на 26.8% більшим, ніж у аналогічному періоді минулого року. Проте – все ще залишається значно меншим (на 34.5%) від докризового рівня. Поясненням такого спаду в пасажирських перевезеннях слугують власні рішення населення та перехід до дистанційної або надомної роботи частини роботодавців. У серпні всі регіони України ще були класифіковані “зеленою” зоною, а отже не було жодних внутрішніх адміністративних обмежень для мобільності населення.

З середини року все більшу підтримку економіці надає рослинництво. Цього сезону прогнозується зібрати врожай зернових, який перевершить рекорд 2019 року (становив 75.14 млн. т). Високі збори врожаю стимулюють активність вантажного транспорту, стабілізують курсові очікування та дають аграрним підприємствам фінансову базу для інвестицій. Натомість, збір нового врожаю поки не має

Рис. 6. Транспорт: пасажирообіг

Рис. 7. Показники тваринництва у серпні відповідних років (індекс: 08.2015=100)

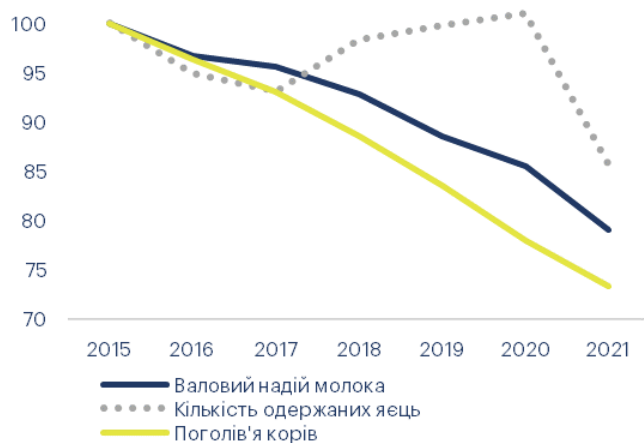
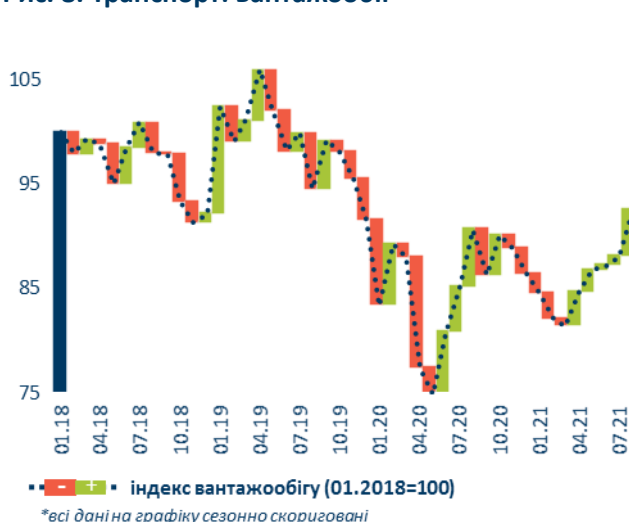

Рис. 8. Транспорт: вантажообіг

відсутнього позитивного ефекту на залежні від нього галузі харчової промисловості та тваринництво. Світові ціни на зернові залишаються близько до багаторічних максимумів – з одного боку, це стимулює експорт, а з іншого – не дає здешевити продовольчу сировину та корми для тварин.

Отже, у тваринництві зберігається криза, яка у цьому році поглиблена суттєвим підвищенням мінімальної заробітної плати, подорожчанням кормової бази та енергоносіїв. При цьому, продовжують впливати всі фактори тривалої дії – приплив конкурентоздатного імпорту з ЄС (завдяки масштабним бюджетним дотаціям ЄС), а також перерозподіл посівних площ на користь групи зернових та технічних культур – більш рентабельних, ніж кормових. Як наслідок, падає поголів'я корів (у серпні – на 5.9% у річному вимірі) і валовий надій молока (на 7.6% у річному вимірі), а дефіцит молочної сировини вітчизняні переробні підприємства покривають імпортом. Через падіння експорту і дорогі корми в Україні все ще сильно скорочується кількість одержаних яєць від свійської птиці (на 15.2% у річному вимірі).

Вантажообіг зростає п'ятий місяць поспіль (сезонно скориговано) завдяки високому попиту аграріїв на транспорт, поживленню зовнішньої торгівлі та прискоренню будівництва. Високий приріст вантажообігу в серпні (на 5.1% порівняно з липнем, за винятком сезонного ефекту) пояснюється активною фазою збиральної кампанії та водночас її високими результатами цього року. Обсяги транзиту російського газу територією України обмежені низьким попитом "Газпрому" на потужності вітчизняної ГТС. Росія повністю використовує заброньовані потужності через Україну¹, однак не викуповує додаткові – переривчасті – транзитні потужності, запропоновані Оператором ГТС України, навіть попри низькі запаси в європейських підземних сховищах газу.

Ризики охолодження активності: суттєва низхідна корекція цін на зернові та метали на світових ринках; тривалий високий рівень цін на імпортовані енергоносії; посилення жорсткості заходів з метою обмеження поширення Covid-19 в Україні; наслідки недокапіталізації підприємств в останні два роки.

Ризики посилення активності: реалізація відкладеного інвестиційного попиту підприємств; швидше відновлення ділової активності в країнах-торгових партнерах.

Базові очікування: прогноз зміни ВВП у 2021 році — 3.6%.

¹ У "Газпрому" на 2021 рік діє довгострокове бронювання українських потужностей обсягом 109 млн куб. м на добу і 15 млн куб. м твердих потужностей заброньовано додатково на аукціоні 19 липня.